

թիւն կայ թիֆլիսում աստորական հիւպատոսութիւն հաստատելու:

Մինչև այժմ չեքամապատիւնը տարածուած էր Ռուսիայի միայն այն մասերում, որտեղ թիֆլիսներ էին ա-նում, այժմ, յուրաքանչեւ մեծաքանակ-գիւնարներով, դառնում է մի նոր բայ, որը անհրաժեշտ կերպով է ծա-ռայում չեքամի սրբերի համար: Այդ բոլոր կողմում է ակադեմիկոսները: Արդէն այդ բոլորով որդերին կերպով մի շարք փորձեր են եղել Ռուսիայի դա-նապետ տեղերում և սպասելի հետեւե-րին են հասնում: Այս նոր միջոցով չեքա-մապատիւնն ծաղկեցնելու մեծ յոյ-սեր կան և հաւանական է, որ այսու-հետեւ Ռուսիայում չեքամապատիւնը բուն այն տեղը, ինչ նշանակուած էր որ բուն է մի ժամանակ, համաձայն հին դուկոմենտներին:

Բժիշկ Մ. Լուսկինը պատերազմական միջոցով կարգադրութեամբ ուղարկ-ւում է Թուրքի ժամանակակից դէմ մի ջոկներ ձեռք առնելու:

Մոսկուայի բաղնիքային լուսնային տաղարանում այժմ տեղից արդէն պատ-րաստութիւն տեսնում են, որ հարկաւոր եղած ժամանակը, իսկայն սկսեն պատ-րաստել ժամանակակից դէմ գործ դրուող շինարար:

Մոսկուայի գիւղատնտեսական ընկե-րութեան այն մասնաճիւղը, որը զբա-ղուած է ոչխարաբուծութեամբ, դիմել էր Պետերբուրգի փորձական բժշկակա-նութեան ինստիտուտին առաջարկելով զգալիորէն կենդանիների ժամանակակից բաղնիքային լուսնային միջոցով շինարարութեան միջոցով: Այժմ այդ մասնա-ճիւղը լսել է, որ ինստիտուտը գտել է այդ հիւանդութեան յատուկ բացիլը, պատուաստելու փորձեր են արել և փորձերն էլ յաջող հետեւեցներ են տուել: Փորձերը ցոյց են տալիս, որ ոչխարը համարեա թէ անընդունակ է ժամանակակից բնական վարակման:

Իտալիայի Բոլոնիա և Փորլի քաղաք-ները յանցագործների դատարանի նա-խագահները իրենց ճառերի մէջ ցուե-լով նկատել են, որ Իտալիայում տարեց տարի խոշոր քայլերով յանցագործու-թիւնը ընդարձակուած է և նկատուած է, որ ամենազարգացած յանցանքները գործում են գլխաւորապէս շատ երի-տասարդ անձինք, համարեա թէ երե-խանքը: Օրինակ Պադուայում մի 12 տարեկան երեխայ սպանել է իւր ըն-

ցանում է, որ մեր ներքնաւոր ուղի մի-ջի 600 միլիոններից հազիւ թէ մէկը գտնուի արատաշնորհ ուղի մէջ: Ինչ են լինում այդ կենդանիները:

Արդէն տպագրուած է, որ Նիւտոն-թեան միջոցով ներս մտնող միլիոն-ները մեր թոքերին չեն հասնում, այլ մեծում են ճանապարհին: Ապացուցուած է նոյնպէս, որ մեր քիմի արտաթորու-թիւնը բոլորովին կորստաբեր է այդ մանրադիտական կենդանիների սաղմի դարգացման համար: Մեր քիմի մի տեսակ պահպանում է հանդիսանում, յատկապէս քիմի լորձաթաղանթը, որ զինուած է անթիւ նոսր պլոստապլազ-մային մաղաձև հոլմարներով, որոնք շա-րունակ շարժում, տառապում են: Եթէ լորձաթաղանթը առողջ է, ապա և այդ վրձնաւորում պահպանները չեն թողնում, որ մի միկրոբ շարժուակէ իւր ճանապարհը, մի պինդ մարմին ա-ռաջ գնալ թոքերի կողմը:

Քիմի այս դերը փորձելու համար գիտնականները կենդանու քիմի մէջ մտցրել են, արհեստական միջոցներով, միկրոբներ, որոնք քանի գնալով նուազել են քիմի մէջ և երկու ժամից յետոյ բոլորն անհետացել են, ի հարկէ քիմի արտաթորութեան հետ դուրս են եկել: Պարզ է, թէ մեր անձն նշանակու-

կերպը: Հռոմում տասնութից տարե-կան մի պատանի մորթել է իւր ծնող-ներին, Փորթիցիայում եղբայրը սպանել է ուրիշ ձեռքով վիրաւորուած իւր եղբորը: Որպէսզի իրեն դատաստանի ձեռքը չմատնի, որովհետեւ վիրաւորողի ընկերն է եղել ինքը: Այսպիսի դէպ-քերը կրկնուած են շատ յաճախ:

Փետրուարի 17-ին Զուեցարիայի Նից-ցա քաղաքում գեղարուեստական և ար-դիւնարեական միջադպարին մի ցու-ցահանդէս է լինելու, որին մասնակ-ցել ցանկացողները պէտք է գլխի-գլխաւոր յանձնաժողովին հետեւալ հաս-ցնուի rue St. Michel, 2. à Nice.

Բերլինից հեռագրում են «Նովոստի»-ին որ յայտնի բաղնիքային Պետերին լրա-դրեցին մէջ նախատուած է Անգլիային, որ նա անտարբեր կերպով է վերաբեր-ւում ժամանակակից Եւրոպայում տարա-ծուելու վտանգին:

Բոմբէյի թիւրքաց հիւպատոսը յայտ-նել է, որ ժամանակակից Կուրճայի դուրս առաժուտուել պատճառը կարանտինի բացակայութիւնն է եղել: Մեծ վնասը, դանձարանի միջոցների պակասութեան պատճառով, դիմել է Պոլսի բժշկական խորհրդին խնդրելով 4,500 ֆունտ ստեր. փութով Մեկկայի բժշկական յանձնաժողովին ուղարկելու: Բժշկական խորհուրդը առայժմ տուել է 1,500 ֆունտ ստեր.:

«Նովոստի»-ին հեռագրում են Պարի-զից, որ այնտեղ պատրաստութիւններ են տեսնում ընդունելու դէպքի հիւսի-սային ընկեր ճանապարհորդող յայտնի նախնի ճանապարհորդին, որը Պարիզ է գալու մարտին:

ՄԵԶ ԴՐՈՒՄ ԵՆ

ՄԻՓՅԵՐՈՒՄԻՅ.—Այն օրից, երբուր Բարձրագոյն թոյլտուութեամբ հրաման դուրս եկաւ Թիւրքիայի Ռուսիայի սահ-մանները փակած մերկ ու քաղցած գաղթական հայերի օգտին հանգանա-կութիւն անելու, մեր առաջաւոր հա-յերից միջանիսը դիմեցին տեղիս նա-հանգապետին, որ իրենց մի ստորա-գրութեան թիւրք տրուի ժողովարա-րութիւն անելու համար: Նահանգապե-տը կարգադրեց, որ նուիրատուները իրենց արդիւն զոյգած նուէրները յանձ-նեն դիւանատան ծառայող պ. Լիխա-նովին: Եւ ստացաւ որ ստանաւ: Միջանի-օրում, մեր հարուստները յանձնեցին

թիւն ունի մեր առողջութեան համար քիմի լորձաթաղանթի առողջ լինելը: Իսկ եթէ դա առողջ չէ, այն ժամանակ միկրոբներն ու նրանց սաղմերն անար-գել կը մտնեն ներս, կը տարածուեն մեր մարմնի մէջ և կը թունաւորեն մեզ: Ին-չով է կուտում մեր մարմնակազմն այդ թոյնի դէմ, — տ ե ն դ ո վ, չկրմախ-տով: Տեսնել ինքն ըստինքեան հիւան-դութիւն է, բայց դա միևնոյն ժամա-նակ նաև թունաւոր միջոց է: Տեսնել սպանում է մեր մարմնի մէջ բուն դե-րած միկրոբները բազմութիւնը:

Բացի տեսնելը մեր մարմնակազմը մի այլ միջոց էլ ունի միկրոբները դէմ կուտելու, այդ այն է, որ արւունք մի շատ լաւ յատկութիւն ունի իրանց հակաթոյն արտադրելու, որով միկրո-բային թոյնի ներգործութիւնը չէղորա-նում է: Արեան չիճուել պատուաստման խնդիրն արդէն յայտնի է ընթերցողնե-րին— մի արեանց հիւանդութեան բա-ցիլներ բազմացնելով, թոյլ կերպով վարակում են, կամ լաւ ևս է ասել պատուաստում են մի կենդանու. կեն-դանու արեան սպիտակ գնդակներն անմիջապէս յարձակուած են այդ բացիլ-ները վրայ և նրանց ոչնչացնում: Մի անգամ այդ բանը կատարուելով, այ-նուհետև սպիտակ գնդակներն ընդու-

1,425 ր. և այդ գումարը նահանգա-պետի միջոցով պիտի ուղարկուի Կով-կասի կառավարչապետին: Եթէ պ. Լի-խանովը բարեհաճէր ստորագրութեան մի թերթ գնել ակմարանցում (կուրում), այն ժամանակ նուիրատութեան կա-րող էին մասնակցել և ուրիշ մարդա-սէր անձեր և եռապատիկ ու քառապա-տիկ աւելի մեծ գումար կը ժողովուէր:

ԶԱՄԱՆՈՒՅ.—Քահանայական հարցն ներկայումս կրկին դարձեցնում է հա-նդուցեալ Արքեի քահանայի ծխական-ներին: «Նոր-Դար»-ի ընթերցողներին արդէն յայտնի է, որ քաղաքիս օր. դպրոցի նախկին աւագ ուսուցիչ պ. Տ. Վարդանեանը ինչ-ինչ պատճառներով հրաժարուեց: Հանդուցեալ քահանայի փոխարէն առայժմ կառավարում է Հրե-դար գիւղի քահանան: Ժողովուրդը չու-ղենալով ժամանակաւոր քահանայի լծի տակ մնալ, մանաւանդ որ հնարքը պահանջում են արդէն իրենց քահա-նային, կրկին անգամ ձայն են բարձ-րացրել և իրենց համար քահանայ են պահանջում: Հաւանական թեկնածու-ներն են պ. պ. Միկայիլ Աթաբէկեանը, և Նիկողայոս Տէր-Մանուկեանը:

—Տիֆլի քաղաքում սաստիկ տարա-ծուած է. չկայ տուն, որտեղ մի քանի հիւանդներ չլինին. յունուարի 13-ին, տիֆլի վախճանուց Պետրոս Խաչա-տրեանը, որը յարգանք էր վայե-լում քաղաքում. նոյն գիշերը նոյն հի-ւանդութիւնից վախճանուեց հանդու-ցեալի կինը, թողնելով չորս տարեկան մի աղջիկ:

Ժ Ա Ն Տ Ա Յ Տ

Յունուարի 18-ին Ս. Պետրբուրգի Կայ-սերական գիւնդական-բժշկական ճե-մարանի կոնֆերենցիայում պարագա-մունքի պլանաւոր առարկան էր չուտա-փայթ կերպով ճեմարանում ժամանա-տի ուսումնասիրութեան համար յա-տուկ դասընթացներ հիմնելու խնդիրը: Կոնֆերենցիայի արդմամբ ժամանակա-մասին պատմական մի տեսութիւն է կարգաւոր բժշկականութեան պատմու-թեան պրոֆեսոր Սկորինինովն, իսկ ժամանակակից բաղնիքային մասին —համաճարակող հիւանդութիւնների պրոֆեսոր Բուսկինը:

Բոմբէյից հեռագրում են «Daily Mail»-ին, որ այնտեղ հիւանդանոցում երկու եւրոպացի են մեռել ժամանա-տից, որոնց հաշուելով առաջուայ դոհ-

նակ են դառնում աւելի ու զօրեղ թոյ-նի, բացիլների դոքող կազմին դիմա-դրելու, ոչնչացնելու: Այս խնդրով մա-նաւորապէս զբաղուել են Զարյ Ռիչէն Երկուրի հետ միասին, Պաստերը, Միչնիկովը՝ որ ներկայումս Պարիզի Պատուօրեան ինստիտուտի կառավա-րիչն է և ուրիշ գիտնականներ:

Ի դէպ է այստեղ նկատել, որ կան նաև գիտնականներ, որոնք ուսումնա-սիրելով արեան սպիտակ գնդակների խաղաղած դերը բացիլները վրայ, հա-սակ են բոլորովին հակառակ եղբակա-ցութեան: Այսպէս օրինակ պրոֆ. Վր-սոկիլիչը այսպիսի փորձեր է արել.— նա շներ և ճագարների ականջի ե-րակի մէջ ներմուծել զոտա-զան թէ վնասակար և թէ անվնաս բակտերիաներ և զանազան ժամա-նակամիջոցներ յետոյ նրանց միւս ականջի երակներից արեան հանելով այն եղբակացութեան է եկել, որ եթէ բակ-տերիաներ ներմուծուեց անմիջապէս յետոյ արեան մի կաթիլի մէջ 100 բակ-տերիա է եղել, 5 րոպէից յետոյ վերց-րած արեան մէջ եղել է 40—50 հատ, 15 րոպէ յետոյ՝ 10—20 հատ, 1—1½ ժամից 2—3 հատ և այլն մինչև որ բա-լորովին չէ գտել: Այնուհետև 10—15

գնացածները հետ, կուրպացիները 6 հոգի են մեռել ժամանակակից միջնա-այժմ:

ԲԺՇԿԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆ, ԱՆՄԵՐՁԵՆԱ-ԼԻ ԵՒ ԱՂԲԱՏ ԴԱՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Կար ժամանակ, երբ բժշկականու-թեան անունը սարսափ էր ազդում ամբողջին, յուզում էր նրա միտքը, բայց այլ ևս չկայ նախկին խորումը և ժողովուրդը ամենայն սիրով և ամենա-տեսակ զոհարելութեամբ իւր յարկի տակ է ընդունում այդ գիտութեան պատուները:

Բայց ցաւալին այն է, որ այժմ էլ բժշկականութիւնն է խոյս տալիս և օ-տարանում իւր նախկին հալածիչները —ժողովրդի ստորին խաւերը, ոչ թէ տղեկութեան, այլ նիւթական պակա-սութեան պատճառով: Ահա այս հա-նգամանքը շնորհիւ բժշկական փրկարար միջոցները դառնում են միմիայն ունե-ւորների և ընտանեւորի բաժին. սակայն այս անջուպետ առաջանում է ոչ թէ երկուսի փոխարէն հակակրօթիւնից, այլ բժշկականութեան ներկայացուցիչ-ները մամուլով թիւնից:

Աղքատը մերձ ի մահ հիւանդ է, ցանկանում է բժիշկ հրաւիրել, բայց նախ պարտաւոր է մի անախտօք հա-շիւ տեսնել իւր աղքատ զբաղմունի հետ — ունի արդեօք պահանջուած խոշոր այ-ցելիճարը: Ինչ կասկած, որ նա ձեռքը դատարկ է հանում դրպանից. ուրեմն մնաւ բարեմե, աղքատի վերջին յոյս և բժշկական միջոցներ. նա ստիպուած է վիշ ծռել իւր շարքաւորակ ճակա-տագրի առջև, մինչև որ կառողջանայ կամ կըմահանայ:

Եւ արդարեւ, ինչ է նշանակում մի դատարկ այցելութեան համար 3 րուր-լի պահանջը. չէ որ 3 րուրով մի աղ-քատ ընտանիք 10—15 օր կերակուում է. դեռ ևս տանելի է, եթէ խօսքը մի-անգամայ համար լինի. չէ որ կրկն-ւում են այդ այցելութիւնները, որոնց վճարի արտադրեալը հաւատարմութեամբ ամբողջ կ'ա պի տ ա լ ի ն: Միթէ, իրաւ, չեն հասկանում մեր թուած —յարգելի բժիշկները, որ փոր-ններ պարտելուց և տասնեակ հազար ներ դարսիւց զատ պարտական են նաև հոգալ աղքատների վիճակը, մա-րդասիրաբար և կարեկցաբար վերաբե-րուել դէպի նրանց թշուառ կացու-թիւնը:

Ոչ միայն այսքան, այլ և նրանք բա-րջապէս պարտական են ձրի այցելել

ժամից յետոյ փորձի հնթարկուած կեն-դանիներին սպանելով տեսել է, որ մինչ բակտերիաներ արեան մէջ բո-լորն անհետացած են, ընդհակառակը բնակալած են մարմնի զանազան գոր-ծարանների մէջ—աւելի գտել է փայ-ծաղի մէջ, երկու անգամ պակաս լաւա-րի մէջ, իսկ աւելի քիչ—տեղային ծու-ծի մէջ, ապա թոքերի և երիկամների մէջ. իսկ այն տեղերում, ուր արեան աւելի արագ շրջանառութիւն ունի, հաւա-հատ է գտել, մինչդեռ արեան սպիտակ գնդակները մէջ բոլորովին չէ գտնուած բակտերիա: Սակայն, երբ ներմուծուած բացիլների թիւը շատ է լինում և մարմնի գործարանները լեց-ւում են նրանցով, այն ժամանակ ա-ւելորդ միտով արեան մէջ, գտնուած է և սպիտակ գնդակների մէջ: Ընդհա-նապէս նկատել է, որ բակտերիաները 42 ժամից յետոյ գործարանների մէջ ոչնչացած էին լինում:

Միևնոյն երեւոյթն է նկատուած նաև վնասակար բակտերիաների վերաբե-րմամբ, միայն այն տարբերութեամբ, որ նրանք գործարանների մէջ բազմապե-լով աւելի ու աւելի լցուել են արեան մէջ մինչև կենդանու մահ պատճառե-լը: Այս էլ է նկատել, որ ներմուծուած

աղքատների և չունեւորների տները, ո-րով թէ սրբած կըլինին լքեալ թը, շուտի արտատուքը և թէ բարձ-րացրած կը լինին գիտութեան յարգն ու ուսման նշանակութիւնը: Մենք միանգամայն զարմանում ենք, որ ա-մենուրեք այս անկարգութիւնն ու կա-մայականութիւնն է տիրում, միթէ ձեռնհաս իշխանութիւնը չի կարող բարեբեղ այս դրութիւնը, որոշ և չա-փաւոր տուրք նշանակելով բժշկական այցելութիւնների համար:

Քանի որ այս անգամ մեր խօսքը բժշկականութեան և բժիշկների մասին է, կըկամենայինք մի երկու խօսք կ'ա-տեւել, որ կեանքի մէջ ստացած մեր տպաւորութիւնների արդիւնքն է:

Այս յոյժ կարեւոր գիտութեան վերա-բերեալ ժողովրդական մատչելի դատա-խօսութիւններ չեն լինում ոչ միայն գաւառական յետ ընկած քաղաքներում, որոնք առանց այդ էլ զօրեղ են ամեն բանից, այլ և պակասում են նոյն իսկ նահանգապետ քաղաքներում: Ահա մի գեղեցիկ և օգտակար միջոց, որ մեծ դարկ կարող էր տալ մեր ժողովրդի ա-ռողջապահական պայմաններին...

Ի դէպ է ասել, որ բժշկականութիւ-նը գիտութեան տաճարներից և կա-րիւնատներից դուրս ոչ մի առաջադիմա-կան քայլ չի անում տեղական և մասնաւոր բնաւորութիւն ունեցող հի-ւանդութիւնների նկատմամբ, այսպէս առած—տեղացիների յատուկ հիւան-դութիւնները չեն ուսումնասիրում մեր յարգելի բժիշկներից, այն ինչ, թող ներուի մեզ ասել, որ ազատ գալուա-րներն ու հոգալուոր այնտեղը այլ կողմից աւելի առաջադէմ և բանիմաց են: Մի երեւոյթ, որ ամենեկին պատիւ չի բերում այն գիտութեան ֆակուլտե-տներին, ուր ուսել և աւարտել են մեր յարգելի բժիշկները ուսումնով ցմա-հատարարի մ քաջ ղեկավար հանդիսա-նալ կեանքի կուտում:

Հարստե-ար-Ռաշիդ

«2ԱՐ ՄԱՐԿԻՅ ԵՐԿ 2018-ին»

Այս դատավճիռն է արձակել Զիլբեր շար մարդկանց մասին:

Եւ սա գիտնական աշխարհի կար-ծիքն է:

Ուրեմն երբեք բարի մարդկանց սե-փականութիւնն է. ուրեմն երբեք մար-դուս աղին զբաղումների արտադրա-թիւնն է, թարգմանը հոգեկան վնաս ու ստուր արամաղութիւնների:

Տարակոյս կայ, որ այդ այդպէս է: 2 րդ մարդկանց մասին մի այդպիսի

բակտերիաներից չեն երեւան եկել ոչ մէկի, ոչ աղիքների հիւթի և ոչ կաթի մէջ:

Այսպէսով ուրեմն պ. Վրսոկիլիչի փորձը տպացուցանում է, որ արեան սպիտակ գնդակները ոչնչւ գեր չեն խաղած բակտերիաների ոչնչացման գործում. այդ դերը պատկանում է միա-ւորել հիւանդային վնասակարներին, որոնք հարուստ են պրոտոպլազմայով:

Սակայն ինչ էլ որ լինի բակտերիա-ների մեր մարմնի մէջ ընդդիմութեան հանդիպելու պատճառը, հետեւեցնել այն է, որ մեր մարմնակազմը ինքը մի-ջոց է գտնում իւր կեանքը պաշտպա-նելու:

Թոյնների դէմ կուտելու մի յատկու-թիւնն էլ այն է, որ մեր մարմնը կա-մայց կամայց ընտելանում է նրանց. այդ երեւոյթը յայտնի է միջդատականու-թիւն անունով. ի հարկէ, գիտե՞ք Միչը-դատի, մեր մեծ Տիգրանի փեսի պատ-մութիւնը, որ միշտ թունաւորութեա-լով աւելի մէջ լինելով սովորութիւն էր արել թոյն ընդունելու, որի շափը քա-նի գնում աւելանում էր, այնպէս որ երբ վերջ ի վերջոյ հոռոմայեցիները նիւրեւով ուզում էր անձնապաշտու-թիւն զօրծել, մեծ քանակութեամբ

(M.) 18—14